

PODSTAWA PROGRAMOWA – JEZYK OBCY

Wstęp¹

Podstawa programowa kształcenia ogólnego w zakresie języka obcego nowożytnego jest wspólna dla wszystkich języków obcych i obejmuje następujące etapy edukacyjne:

- I etap edukacyjny – klasy I–III szkoły podstawowej
- II etap edukacyjny – klasy IV–VIII szkoły podstawowej
- III etap edukacyjny – szkoła ponadpodstawowa (liceum ogólnokształcące, technikum, szkoła branżowa I i II stopnia).

Na pierwszym etapie edukacyjnym każdy uczeń obowiązkowo uczy się jednego języka obcego, natomiast od klasy VII na etapie drugim – dwóch języków obcych². Dodatkowo – również od klasy VII szkoły podstawowej – przewidziano możliwość nauczania jednego z dwóch obowiązkowych języków w zwiększonej liczbie godzin w szkołach lub oddziałach dwujęzycznych. Ze względu na powyższe stworzonych zostało kilka wariantów podstawy programowej odpowiadających sytuacjom wynikającym z rozpoczynania lub kontynuacji nauki danego języka na kolejnych etapach edukacyjnych, z zastrzeżeniem że zasadą powinno stać się zapewnienie uczniowi możliwości kontynuacji nauki tego samego języka obcego jako pierwszego na wszystkich etapach edukacyjnych, od I klasy szkoły podstawowej do ostatniej klasy szkoły ponadpodstawowej (czyli przez 12 albo 13 lat).

Poszczególne warianty podstawy programowej oznaczone zostały symbolem, na który składają się:

- oznaczenie etapu edukacyjnego (cyfra rzymska – I, II albo III)
- oznaczenie języka nauczanego jako pierwszy albo drugi (cyfra arabska – 1. albo 2.)
- oznaczenie poziomu nauczania (DJ – dla uczniów szkół lub oddziałów dwujęzycznych; oraz wyłącznie w przypadku III etapu edukacyjnego: 0 – dla rozpoczynających naukę, P – dla osób realizujących kształcenie w zakresie podstawowym, R – dla osób realizujących kształcenie w zakresie rozszerzonym).

Wszystkie warianty podstawy programowej kształcenia ogólnego w zakresie języka obcego nowożytnego zostały opracowane w nawiązaniu do poziomów biegłości w zakresie poszczególnych umiejętności językowych określonych w *Europejskim Systemie Opisu Kształcenia Językowego: uczenie się, nauczanie, ocenianie (ESOKJ)*, opracowanym przez Radę Europy. Ze względu na specyfikę ww. dokumentu, przeznaczonego z założenia dla osób dorosłych uczących się języka obcego, powiązanie poszczególnych wariantów podstawy programowej z poziomami określonymi w *ESOKJ* ma wyłącznie ułatwić określenie orientacyjnego poziomu biegłości językowej oczekiwanego od ucznia kończącego dany etap edukacyjny. Powiązanie to nie stanowi jednak żadnego formalnego odniesienia jednego dokumentu do drugiego. Poszczególne warianty podstawy programowej odnoszą się do uczniów w różnym wieku³ i szczególnie w przypadku uczniów kończących I i II etap edukacyjny nawiązanie do *ESOKJ* ma charakter bardzo ogólny.

W poniższej tabeli przedstawiono poszczególne warianty podstawy programowej kształcenia ogólnego w zakresie języka obcego.

¹ „Wstęp” nie będzie częścią rozporządzenia; będzie jedynie opublikowany na stronie internetowej podczas konsultacji projektu podstawy programowej.

² Wyjątek stanowi szkoła branżowa I i II stopnia, w których uczniowie obowiązkowo uczą się jednego języka obcego nowożytnego.

³ Odpowiednio 9–10 lat w przypadku uczniów kończących klasę III, 14–15 lat w przypadku uczniów kończących klasę VIII, 18–20 lat w przypadku uczniów kończących szkołę ponadpodstawową.

Wariant podstawy programowej	Etap edukacyjny	Język obcy nauczany jako...	Opis	Liczba godzin w ramówce (w cyklu)	Nawiązanie do poziomu <i>ESOKJ</i>
I.1.	pierwszy (klasy I–III)	pierwszy	od początku w klasie I	180	A1 ⁴
II.1.	drugi (klasy IV–VIII)	pierwszy	kontynuacja z klas I–III	450	A2+ (B1 w zakresie rozumienia wypowiedzi) ⁵
II.1.DJ	drugi (klasy IV–VIII)	pierwszy	dla szkół lub oddziałów dwujęzycznych	450 (II.1.) + 120 = 570	A2+ / B1
II.2.	drugi (klasy VII–VIII)	drugi	od początku w klasie VII	120	A1
II.2.DJ	drugi (klasy VII–VIII)	drugi	od początku w klasie VII w szkołach lub oddziałach dwujęzycznych	120 (II.2.) + 120 = 240	A1+
III.1.P	trzeci (szkoła ponadpodstawowa)	pierwszy	kontynuacja 1. języka ze SP – kształcenie w zakresie podstawowym	360	B1+ (B2 w zakresie rozumienia wypowiedzi)
III.1.R	trzeci (szkoła ponadpodstawowa)	pierwszy	kontynuacja 1. języka ze SP – kształcenie w zakresie rozszerzonym	360 (III.1.P) + 180 = 540	B2+ (C1 w zakresie rozumienia wypowiedzi)
III.1.DJ	trzeci (szkoła ponadpodstawowa)	pierwszy	kontynuacja 1. języka ze SP – poziom dla szkół lub oddziałów dwujęzycznych ALBO kontynuacja 2. języka ze SP nauczanego w SP w szkołach lub oddziałach dwujęzycznych ALBO od początku w I klasie szkoły ponadpodstawowej w szkole lub oddziale dwujęzycznym	360 (III.1.P) + 180 (III.1.R) + 330 = 870	C1 (C2 w zakresie rozumienia wypowiedzi)
III.2.0	trzeci (szkoła ponadpodstawowa)	drugi	drugi język obcy od początku w klasie I szkoły ponadpodstawowej	240	A2+
III.2.P	trzeci (szkoła ponadpodstawowa)	drugi	kontynuacja 2. języka ze SP	240	B1+

Każdy z ww. wariantów podstawy programowej skonstruowany jest w taki sam sposób: zawiera cele kształcenia stanowiące wymagania ogólne, treści nauczania i umiejętności wyrażone w postaci wymagań szczegółowych oraz zalecenia dotyczące warunków i sposobów realizacji podstawy programowej na danym etapie edukacyjnym. Kluczowe dla poszczególnych wariantów są określenia zawarte w „główkach” poszczególnych wymagań ogólnych i szczegółowych (bardzo podstawowy, podstawowy, bogaty; bardzo proste, proste, skomplikowane itd.). Dotyczy to przede wszystkim wymagania I, tj. znajomości środków językowych. W wymaganiu tym w poszczególnych wariantach podstawy programowej powtarzane są przykładowe zakresy tematyczne w ramach jednego z kilkunastu ogólnych tematów. Zakresy te powtarzane są na kolejnych etapach edukacyjnych, co w sposób jednoznaczny wskazuje na konieczność stopniowego rozbudowywania zasobu i poprawności środków językowych w ramach danego tematu. Dla przykładu „bardzo podstawowy zasób środków językowych” w ramach zakresu tematycznego „sprzęt sportowy” (podstawa programowa w wariantcie II.2.) to – w języku angielskim – np. *ball, skis, skates*, sprzęt konieczny do uprawiania ulubionej dyscypliny sportu danego ucznia. Natomiast „podstawowy zasób środków językowych” w ramach tego samego zakresu tematycznego (podstawa programowa w wariantcie II.1.) to –

⁴ W przypadku pierwszego etapu edukacyjnego zalecane jest nawiązanie do odpowiedniego *Portfolio językowego* opracowanego na podstawie wymagań opisanych w *ESOKJ*.

⁵ W przypadku uczniów, którzy w latach szkolnych 2018/2019–2020/2021 ukończą klasę VIII na podbudowie wymagań edukacyjnych określonych dla I i II etapu edukacyjnego (klasy I–VI) w podstawie programowej z 2012 r., jako poziom docelowy należy przyjąć orientacyjnie poziom A2/A2+. Okresowo niższy poziom wymagań zostanie uwzględniony w egzaminie ósmoklasisty z języka obcego nowożytnego w latach 2019–2021. Od roku szkolnego 2021/2022 jako docelowy należy przyjąć poziom określony w tabeli, tj. A2+ (B1 w zakresie rozumienia wypowiedzi). W 2022 r. odpowiednio wzrośnie również poziom trudności egzaminu ósmoklasisty z języka obcego nowożytnego.

oprócz wyrazów wyżej wymienionych – również np. *net*, *goal*, *tennis racket*. Należy mieć świadomość, że w przypadku innych języków obcych słowa zaliczane do poszczególnych rodzajów zasobów mogą być różne, np. ze względu na podobieństwo słowa w języku obcym do słowa w języku polskim.

Wychowanie przedszkolne

Dziecko kończące wychowanie przedszkolne, w zakresie języka obcego:

- 1) rozumie bardzo proste polecenia i reaguje na nie;
- 2) uczestniczy w zabawach, np. muzycznych, ruchowych, plastycznych, konstrukcyjnych, teatralnych;
- 3) używa wyrazów i zwrotów mających znaczenie dla danej zabawy lub innych podejmowanych czynności;
- 4) powtarza rymowanki, proste wierszyki i śpiewa piosenki w grupie;
- 5) rozumie ogólny sens krótkich historyjek opowiadanych lub czytanych, gdy są wspierane np. obrazkami, rekwizytami, ruchem, mimiką, gestami.

Warunki i sposób realizacji

Przygotowanie dzieci do posługiwania się językiem obcym nowożytnym powinno być włączone w różne działania realizowane w ramach programu wychowania przedszkolnego i powinno odbywać się przede wszystkim w formie zabawy. Należy stworzyć warunki umożliwiające dzieciom osłuchanie się z językiem obcym w różnych sytuacjach życia codziennego. Może to zostać zrealizowane m.in. poprzez kierowanie do dzieci bardzo prostych poleceń w języku obcym w toku różnych zajęć i zabaw, wspólną lekturę książeczek dla dzieci w języku obcym, włączanie do zajęć rymowanek, prostych wierszyków, piosenek oraz materiałów audiowizualnych w języku obcym. Nauczyciel prowadzący zajęcia z dziećmi powinien wykorzystać naturalne sytuacje wynikające ze swobodnej zabawy dzieci, aby powtórzyć lub zastosować w dalszej zabawie poznane przez dzieci słowa lub zwroty.

Dokonując wyboru języka obcego nowożytnego, do posługiwania się którym będą przygotowywane dzieci uczęszczające do przedszkola lub innej formy wychowania przedszkolnego, należy brać pod uwagę, jaki język obcy nowożytny jest nauczany w szkołach podstawowych na terenie danej gminy.

Język obcy nowożytny nauczany jako pierwszy (I i II etap edukacyjny, klasy I–III i IV–VIII)

I.1.	II.1.	II.1.DJ
<p>I. Znajomość środków językowych. Uczeń posługuje się bardzo podstawowym zasobem środków językowych dotyczących jego samego i jego najbliższego otoczenia, umożliwiającym realizację pozostałych wymagań ogólnych w zakresie tematów wskazanych w wymaganiach szczegółowych.</p>	<p>I. Znajomość środków językowych. Uczeń posługuje się podstawowym zasobem środków językowych (leksykalnych, gramatycznych, ortograficznych oraz fonetycznych), umożliwiającym realizację pozostałych wymagań ogólnych w zakresie tematów wskazanych w wymaganiach szczegółowych.</p>	<p>Uczeń spełnia wymagania określone w podstawie programowej II.1. Podczas dodatkowych godzin uczeń rozwija znajomość środków językowych oraz doskonali umiejętności językowe, w tym – w przypadku przedmiotów nauczanych dwujęzycznie – również w zakresie tych przedmiotów.</p>
<p>II. Rozumienie wypowiedzi. Uczeń rozumie bardzo proste wypowiedzi ustne artykułowane wyraźnie i powoli, w standardowej odmianie języka, a także wyrazy oraz jedno- lub kilkudzaniowe, bardzo proste wypowiedzi pisemne, w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.</p>	<p>II. Rozumienie wypowiedzi. Uczeń rozumie proste wypowiedzi ustne artykułowane wyraźnie, w standardowej odmianie języka, a także proste wypowiedzi pisemne, w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.</p>	
<p>III. Tworzenie wypowiedzi. Uczeń tworzy – przede wszystkim według wzoru – wypowiedzi w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.</p>	<p>III. Tworzenie wypowiedzi. Uczeń samodzielnie formułuje krótkie, proste, spójne i logiczne wypowiedzi ustne i pisemne, w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.</p>	
<p>IV. Reagowanie na wypowiedzi. Uczeń reaguje ustnie w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.</p>	<p>IV. Reagowanie na wypowiedzi. Uczeń uczestniczy w rozmowie i w typowych sytuacjach reaguje w sposób zrozumiały, adekwatnie do sytuacji komunikacyjnej, ustnie lub pisemnie w formie prostego tekstu, w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.</p>	
<p>V. Przetwarzanie wypowiedzi. Uczeń zmienia formę przekazu ustnego lub wizualnego w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.</p>	<p>V. Przetwarzanie wypowiedzi. Uczeń zmienia formę przekazu ustnego lub pisemnego w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.</p>	

I.1.	II.1.	II.1.DJ
1. Uczeń posługuje się bardzo podstawowym zasobem środków językowych dotyczących jego samego i jego najbliższego otoczenia, umożliwiającym realizację pozostałych wymagań ogólnych w zakresie następujących tematów:	1. Uczeń posługuje się podstawowym zasobem środków językowych (leksykalnych, gramatycznych, ortograficznych oraz fonetycznych), umożliwiającym realizację pozostałych wymagań ogólnych w zakresie następujących tematów:	<i>Jak określono w wymaganiach ogólnych.</i>
1) ja i moi bliscy (rodzina, przyjaciele);	1) człowiek (np. dane personalne, okresy życia, wygląd zewnętrzny, cechy charakteru, rzeczy osobiste, uczucia i emocje, umiejętności i zainteresowania);	
2) moje miejsce zamieszkania (mój dom, moja miejscowość);	2) miejsce zamieszkania (np. dom i jego okolica, pomieszczenia i wyposażenie domu, prace domowe);	
3) moja szkoła;	3) edukacja (np. szkoła i jej pomieszczenia, przedmioty nauczania, uczenie się, przybory szkolne, oceny szkolne, życie szkoły, zajęcia pozalekcyjne);	
4) popularne zawody;	4) praca (np. popularne zawody i związane z nimi czynności, miejsce i warunki pracy, praca dorywcza, wybór zawodu);	
5) mój dzień, moje zabawy;	5) życie prywatne (np. rodzina, znajomi i przyjaciele, czynności życia codziennego, określanie czasu, formy spędzania czasu wolnego, święta i uroczystości, styl życia, konflikty i problemy);	
6) jedzenie;	6) żywienie (np. artykuły spożywcze, posiłki i ich przygotowywanie, nawyki żywieniowe, lokale gastronomiczne);	
7) zakupy;	7) zakupy i usługi (np. rodzaje sklepów, towary i ich cechy, sprzedawanie i kupowanie, środki płatnicze, wymiana i zwrot towaru, promocje, korzystanie z usług);	
8) mój czas wolny i wakacje;	8) podróżowanie i turystyka (np. środki transportu i korzystanie z nich, orientacja w terenie, baza noclegowa, wycieczki, zwiedzanie);	
9) święta i tradycje, mój kraj;	9) kultura (np. dziedziny kultury, twórcy i ich dzieła, uczestnictwo w kulturze, tradycje i zwyczaje, media);	
10) sport;	10) sport (np. dyscypliny sportu, sprzęt sportowy, obiekty sportowe, imprezy sportowe, uprawianie sportu);	
11) moje samopoczucie;	11) zdrowie (np. tryb życia, samopoczucie, choroby, ich objawy, leczenie i zapobieganie);	
	12) nauka i technika (np. odkrycia naukowe, wynalazki, korzystanie z podstawowych urządzeń technicznych i technologii informacyjno-komunikacyjnych);	
12) przyroda wokół mnie;	13) świat przyrody (np. pogoda, pory roku, rośliny i zwierzęta, krajobraz, zagrożenie i ochrona środowiska naturalnego);	
13) świat baśni i wyobraźni.	14) życie społeczne (np. wydarzenia i zjawiska społeczne).	

I.1.	II.1.	II.1.DJ
2. Uczeń rozumie bardzo proste wypowiedzi ustne, artykułowane wyraźnie i powoli, w standardowej odmianie języka:	2. Uczeń rozumie proste wypowiedzi ustne (np. rozmowy, wiadomości, komunikaty, ogłoszenia, instrukcje) artykułowane wyraźnie, w standardowej odmianie języka:	<i>Jak określono w wymaganiach ogólnych.</i>
1) reaguje na polecenia;	1) reaguje na polecenia;	
2) rozumie sens krótkich wypowiedzi, opowiadań, bajek i historyjek oraz prostych piosenek i wierszyków, szczególnie gdy są wspierane np. obrazkami, rekwizytami, ruchem, mimiką, gestami, dodatkowymi dźwiękami;	2) określa główną myśl wypowiedzi lub fragmentu wypowiedzi; 3) określa intencje nadawcy/autora wypowiedzi; 4) określa kontekst wypowiedzi (np. formę, czas, miejsce, sytuację, uczestników);	
3) znajduje w wypowiedzi określone informacje.	5) znajduje w wypowiedzi określone informacje; 6) rozróżnia formalny i nieformalny styl wypowiedzi.	

I.1.	II.1.	II.1.DJ
3. Uczeń rozumie wyrazy oraz jedno- lub kilkudzaniowe, bardzo proste wypowiedzi pisemne (np. historyjki obrazkowe z tekstem, opowiadania):	3. Uczeń rozumie proste wypowiedzi pisemne (np. listy, e-maile, SMS-y, kartki pocztowe, napisy, broszury, ulotki, jadłospisy, ogłoszenia, rozkłady jazdy, historyjki obrazkowe z tekstem, artykuły, teksty narracyjne, recenzje, wywiady, wpisy na forach i blogach, teksty literackie):	<i>Jak określono w wymaganiach ogólnych.</i>
1) rozumie ogólny sens tekstu, szczególnie gdy jest wspierany obrazem lub dźwiękiem;	1) określa główną myśl tekstu lub fragmentu tekstu; 2) określa intencje nadawcy/autora tekstu; 3) określa kontekst wypowiedzi (np. nadawcę, odbiorcę, formę tekstu, czas, miejsce, sytuację);	
2) znajduje w wypowiedzi określone informacje.	4) znajduje w tekście określone informacje; 5) rozpoznaje związki pomiędzy poszczególnymi częściami tekstu;	
	6) układa informacje w określonym porządku;	
	7) rozróżnia formalny i nieformalny styl tekstu.	

I.1.	II.1.	II.1.DJ
4. W zakresie wypowiedzi ustnych uczeń:	4. Uczeń tworzy krótkie, proste, spójne i logiczne wypowiedzi ustne:	<i>Jak określono w wymaganiach ogólnych.</i>
1) powtarza wyrazy i proste zdania;	1) opisuje ludzi, przedmioty, miejsca i zjawiska;	
2) tworzy bardzo proste i krótkie wypowiedzi według wzoru, np. nazywa obiekty z otoczenia i opisuje je, nazywa czynności;	2) opowiada o czynnościach, doświadczeniach i wydarzeniach z przeszłości i teraźniejszości;	
3) recytuje wiersze, rymowanki, śpiewa piosenki – samodzielnie lub w grupie, np. podczas miniprzedstawienia teatralnego, odgrywa dialogi;	3) przedstawia fakty z przeszłości i teraźniejszości;	
4) używa poznanych wyrazów i zwrotów podczas zabawy.	4) przedstawia intencje, marzenia, nadzieje i plany na przyszłość;	
	5) opisuje upodobania;	
	6) wyraża i uzasadnia swoje opinie, przedstawia opinie innych osób;	
	7) wyraża uczucia i emocje;	
	8) stosuje formalny lub nieformalny styl wypowiedzi adekwatnie do sytuacji.	

I.1.	II.1.	II.1.DJ
5. W zakresie wypowiedzi pisemnych uczeń:	5. Uczeń tworzy krótkie, proste, spójne i logiczne wypowiedzi pisemne (np. notatkę, ogłoszenie, zaproszenie, życzenia, wiadomość, SMS, pocztówkę, e-mail, historyjkę, list prywatny, wpis na blogu):	<i>Jak określono w wymaganiach ogólnych.</i>
1) przepisuje wyrazy i proste zdania;	1) opisuje ludzi, przedmioty, miejsca i zjawiska;	
2) pisze pojedyncze wyrazy i zwroty;	2) opowiada o czynnościach, doświadczeniach i wydarzeniach z przeszłości i teraźniejszości;	
3) pisze bardzo proste i krótkie zdania według wzoru i samodzielnie.	3) przedstawia fakty z przeszłości i teraźniejszości;	
	4) przedstawia intencje, marzenia, nadzieje i plany na przyszłość;	
	5) opisuje upodobania;	
	6) wyraża i uzasadnia swoje opinie, przedstawia opinie innych osób;	
	7) wyraża uczucia i emocje;	
	8) stosuje formalny lub nieformalny styl wypowiedzi adekwatnie do sytuacji.	

I.1.	II.1.	II.1.DJ
6. W zakresie reagowania uczeń:	6. Uczeń reaguje ustnie w typowych sytuacjach:	<i>Jak określono w wymaganiach ogólnych.</i>
1) reaguje werbalnie i niewerbalnie na polecenia;	1) przedstawia siebie i inne osoby;	
2) przedstawia siebie i inne osoby – mówi np. jak się nazywa, ile ma lat, skąd pochodzi, co potrafi robić;	2) nawiązuje kontakty towarzyskie; rozpoczyna, prowadzi i kończy rozmowę; podtrzymuje rozmowę w przypadku trudności w jej przebiegu;	
3) zadaje pytania i udziela odpowiedzi w ramach wyuczonych zwrotów;	3) uzyskuje i przekazuje informacje i wyjaśnienia;	
4) stosuje podstawowe zwroty grzecznościowe (np. wita się i żegna, dziękuje, prosi, przeprasza);	4) wyraża swoje opinie, pyta o opinie, zgadza się lub nie zgadza się z opiniami;	
5) wyraża swoje upodobania.	5) wyraża swoje upodobania, intencje i pragnienia, pyta o upodobania, intencje i pragnienia innych osób;	
	6) składa życzenia i gratulacje, odpowiada na życzenia i gratulacje;	
	7) zaprasza i odpowiada na zaproszenie;	
	8) proponuje, przyjmuje i odrzuca propozycje, zachęca; prowadzi proste negocjacje w sytuacjach życia codziennego;	
	9) prosi o radę i udziela rady;	
	10) pyta o pozwolenie, udziela i odmawia pozwolenia;	
	11) ostrzega, nakazuje, zakazuje, instruuje;	
	12) wyraża prośbę oraz zgodę lub odmowę spełnienia prośby;	
	13) wyraża uczucia i emocje (np. radość, smutek, niezadowolenie, zdziwienie, nadzieję, obawę, współczucie);	
	14) stosuje zwroty i formy grzecznościowe.	

I.1	II.1.	II.1.DJ
	7. Uczeń reaguje w formie prostego tekstu pisanego (np. wiadomość, SMS, krótki list prywatny, e-mail, wpis na czacie / forum) w typowych sytuacjach:	<i>Jak określono w wymaganiach ogólnych.</i>
	1) przedstawia siebie i inne osoby;	
	2) nawiązuje kontakty towarzyskie; rozpoczyna, prowadzi i kończy rozmowę (np. podczas rozmowy na czacie);	
	3) uzyskuje i przekazuje informacje i wyjaśnienia (np. wypełnia formularz/ankietę);	
	4) wyraża swoje opinie, pyta o opinie, zgadza się lub nie zgadza się z opiniami;	
	5) wyraża swoje upodobania, intencje i pragnienia, pyta o upodobania, intencje i pragnienia innych osób;	
	6) składa życzenia i gratulacje, odpowiada na życzenia i gratulacje;	
	7) zaprasza i odpowiada na zaproszenie;	
	8) proponuje, przyjmuje i odrzuca propozycje, zachęca; prowadzi proste negocjacje w sytuacjach życia codziennego;	
	9) prosi o radę i udziela rady;	
	10) pyta o pozwolenie, udziela i odmawia pozwolenia;	
	11) ostrzega, nakazuje, zakazuje, instruuje;	
	12) wyraża prośbę oraz zgodę lub odmowę spełnienia prośby;	
	13) wyraża uczucia i emocje (np. radość, smutek, niezadowolenie, zdziwienie, nadzieję, obawę, współczucie);	
	14) stosuje zwroty i formy grzecznościowe.	

I.1.	II.1.	II.1.DJ
7. W zakresie przetwarzania tekstu uczeń:	8. Uczeń przetwarza prosty tekst ustnie lub pisemnie:	<i>Jak określono w wymaganiach ogólnych.</i>
1) nazywa w języku obcym np. osoby, zwierzęta, przedmioty, czynności – z najbliższego otoczenia oraz przedstawione w materiałach wizualnych i audiowizualnych;	1) przekazuje w języku obcym informacje zawarte w materiałach wizualnych (np. wykresach, mapach, symbolach, piktogramach) lub audiowizualnych (np. filmach, reklamach);	
2) przekazuje w języku polskim ogólny sens słuchanego tekstu w języku obcym.	2) przekazuje w języku polskim lub obcym informacje sformułowane w języku obcym;	
	3) przekazuje w języku obcym informacje sformułowane w języku polskim.	

I.1.	II.1.	II.1.DJ
8. Uczeń:	9. Uczeń posiada:	Uczeń spełnia wymagania określone w podstawie programowej II.1. W szczególności – w odniesieniu do kultury krajów obszaru nauczanego języka – posiada podstawową wiedzę dotyczącą m.in. ich literatury, historii, geografii.
1) wie, że ludzie posługują się różnymi językami i aby się z nimi porozumieć, trzeba nauczyć się ich języka;	1) podstawową wiedzę o krajach, społeczeństwach i kulturach społeczności, które posługują się danym językiem obcym, oraz o kraju ojczystym, z uwzględnieniem kontekstu lokalnego, europejskiego i globalnego;	
2) posiada podstawowe informacje o krajach, w których ludzie posługują się danym językiem obcym.	2) świadomość związku pomiędzy kulturą własną i obcą, wrażliwość kulturową i umiejętność pośredniczenia między kulturami poprzez nauczany język.	

I.1.	II.1.	II.1.DJ
9. Uczeń potrafi określić, czego się nauczył, i wie, w jaki sposób może samodzielnie pracować nad językiem (np. poprzez oglądanie bajek w języku obcym, korzystanie ze słowników obrazkowych i gier edukacyjnych).	10. Uczeń dokonuje samooceny i wykorzystuje techniki samodzielnej pracy nad językiem (np. korzystanie ze słownika, poprawianie błędów, prowadzenie notatek, stosowanie mnemotechnik, korzystanie z tekstów kultury w języku obcym).	Uczeń spełnia wymagania określone w podstawie programowej II.1., ze szczególnym uwzględnieniem wymagań określonych w punkcie 14.
10. Uczeń współpracuje z rówieśnikami w trakcie nauki.	11. Uczeń współdziała w grupie (np. w lekcyjnych i pozalekcyjnych językowych pracach projektowych).	
11. Uczeń korzysta ze źródeł informacji w języku obcym (np. ze słowników obrazkowych, książeczek), również za pomocą technologii informacyjno-komunikacyjnych.	12. Uczeń korzysta ze źródeł informacji w języku obcym (np. z encyklopedii, mediów, instrukcji obsługi), również za pomocą technologii informacyjno-komunikacyjnych.	
	13. Uczeń stosuje strategie komunikacyjne (np. domyślanie się znaczenia wyrazów z kontekstu, identyfikowanie słów kluczy lub internacjonalizmów) i strategie kompensacyjne, w przypadku gdy nie zna lub nie pamięta wyrazu (np. upraszczanie formy wypowiedzi, zastępowanie innym wyrazem, opis, wykorzystywanie środków niewerbalnych).	
	14. Uczeń posiada świadomość językową (np. podobieństw i różnic między językami).	

Język obcy nowożytny nauczany jako drugi (II etap edukacyjny, klasy VII–VIII)

II.2.	II.2.DJ
<p>I. Znajomość środków językowych. Uczeń posługuje się bardzo podstawowym zasobem środków językowych (leksykalnych, gramatycznych, ortograficznych oraz fonetycznych), umożliwiającym realizację pozostałych wymagań ogólnych w zakresie tematów wskazanych w wymaganiach szczegółowych.</p>	Uczeń spełnia wymagania określone w podstawie programowej II.2. Podczas dodatkowych godzin uczeń utrwała i rozwija znajomość środków językowych oraz doskonali umiejętności językowe – przede wszystkim w zakresie rozumienia wypowiedzi, w tym – w przypadku przedmiotów nauczanych dwujęzycznie – również w zakresie tych przedmiotów.
<p>II. Rozumienie wypowiedzi. Uczeń rozumie bardzo proste wypowiedzi ustne artykułowane wyraźnie, w standardowej odmianie języka, a także bardzo proste wypowiedzi pisemne, w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.</p>	
<p>III. Tworzenie wypowiedzi. Uczeń samodzielnie formułuje bardzo krótkie, proste, spójne i logiczne wypowiedzi ustne i pisemne, w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.</p>	
<p>IV. Reagowanie na wypowiedzi. Uczeń uczestniczy w rozmowie i w typowych sytuacjach reaguje w sposób zrozumiały, adekwatnie do sytuacji komunikacyjnej, ustnie lub pisemnie w formie bardzo prostego tekstu, w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.</p>	
<p>V. Przetwarzanie wypowiedzi. Uczeń zmienia formę przekazu ustnego lub pisemnego w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.</p>	

II.2.	II.2.DJ
1. Uczeń posługuje się bardzo podstawowym zasobem środków językowych (leksykalnych, gramatycznych, ortograficznych oraz fonetycznych), umożliwiającym realizację pozostałych wymagań ogólnych w zakresie następujących tematów:	<i>Jak określono w wymaganiach ogólnych.</i>
1) człowiek (np. dane personalne, wygląd zewnętrzny, cechy charakteru, rzeczy osobiste, uczucia i emocje, umiejętności i zainteresowania);	
2) miejsce zamieszkania (np. dom i jego okolica, pomieszczenia i wyposażenie domu, prace domowe);	
3) edukacja (np. szkoła i jej pomieszczenia, przedmioty nauczania, uczenie się, przybory szkolne, życie szkoły);	
4) praca (np. popularne zawody, miejsce pracy, wybór zawodu);	
5) życie prywatne (np. rodzina, znajomi i przyjaciele, czynności życia codziennego, określanie czasu, formy spędzania czasu wolnego, święta i uroczystości);	
6) żywienie (np. artykuły spożywcze, posiłki, lokale gastronomiczne);	
7) zakupy i usługi (np. rodzaje sklepów, towary i ich cechy, sprzedawanie i kupowanie, środki płatnicze, korzystanie z usług);	
8) podróżowanie i turystyka (np. środki transportu i korzystanie z nich, orientacja w terenie, baza noclegowa, wycieczki);	
9) kultura (np. uczestnictwo w kulturze, tradycje i zwyczaje, media);	
10) sport (np. dyscypliny sportu, sprzęt sportowy, obiekty sportowe, uprawianie sportu);	
11) zdrowie (np. samopoczucie, choroby, ich objawy i leczenie);	
12) technika (np. korzystanie z podstawowych urządzeń technicznych i technologii informacyjno-komunikacyjnych);	
13) świat przyrody (np. pogoda, pory roku, rośliny i zwierzęta, krajobraz).	

II.2.	II.2.DJ
2. Uczeń rozumie bardzo proste wypowiedzi ustne (np. rozmowy, wiadomości, komunikaty, ogłoszenia) artykułowane wyraźnie, w standardowej odmianie języka:	<i>Jak określono w wymaganiach ogólnych.</i>
1) reaguje na polecenia;	
2) określa główną myśl wypowiedzi;	
3) określa intencje nadawcy/autora wypowiedzi;	
4) określa kontekst wypowiedzi (np. czas, miejsce, uczestników);	
5) znajduje w wypowiedzi określone informacje;	
6) rozróżnia formalny i nieformalny styl wypowiedzi.	

II.2.	II.2.DJ
3. Uczeń rozumie bardzo proste wypowiedzi pisemne (np. listy, e-maile, SMS-y, kartki pocztowe, napisy, ulotki, jadłospisy, ogłoszenia, rozkłady jazdy, historyjki obrazkowe z tekstem, teksty narracyjne, wywiady, wpisy na forach i blogach):	<i>Jak określono w wymaganiach ogólnych.</i>
1) określa główną myśl tekstu;	
2) określa intencje nadawcy/autora tekstu;	
3) określa kontekst wypowiedzi (np. nadawcę, odbiorcę, formę tekstu, czas, miejsce, sytuację);	
4) znajduje w tekście określone informacje;	
5) rozróżnia formalny i nieformalny styl tekstu.	

II.2.	II.2.DJ
4. Uczeń tworzy bardzo krótkie, proste, spójne i logiczne wypowiedzi ustne:	<i>Jak określono w wymaganiach ogólnych.</i>
1) opisuje ludzi, przedmioty, miejsca i zjawiska;	
2) opowiada o czynnościach i wydarzeniach z przeszłości i teraźniejszości;	
3) przedstawia intencje i plany na przyszłość;	
4) przedstawia upodobania;	
5) wyraża swoje opinie;	
6) wyraża uczucia i emocje;	
7) stosuje formalny lub nieformalny styl wypowiedzi adekwatnie do sytuacji.	

II.2.	II.2.DJ
5. Uczeń tworzy bardzo krótkie, proste, spójne i logiczne wypowiedzi pisemne (np. notatkę, ogłoszenie, zaproszenie, życzenia, wiadomość, SMS, pocztówkę, e-mail, historyjkę, wpis na blogu):	<i>Jak określono w wymaganiach ogólnych.</i>
1) opisuje ludzi, przedmioty, miejsca i zjawiska;	
2) opowiada o czynnościach i wydarzeniach z przeszłości i teraźniejszości;	
3) przedstawia intencje i plany na przyszłość;	
4) przedstawia upodobania;	
5) wyraża swoje opinie;	
6) wyraża uczucia i emocje;	
7) stosuje formalny lub nieformalny styl wypowiedzi adekwatnie do sytuacji.	

II.2.	II.2.DJ
6. Uczeń reaguje ustnie w typowych sytuacjach:	<i>Jak określono w wymaganiach ogólnych.</i>
1) przedstawia siebie i inne osoby;	
2) nawiązuje kontakty towarzyskie; rozpoczyna, prowadzi i kończy rozmowę; podtrzymuje rozmowę w przypadku trudności w jej przebiegu;	
3) uzyskuje i przekazuje informacje i wyjaśnienia;	
4) wyraża swoje opinie, pyta o opinie, zgadza się lub nie zgadza się z opiniami;	
5) wyraża swoje upodobania, intencje i pragnienia, pyta o upodobania, intencje i pragnienia innych osób;	
6) składa życzenia i gratulacje, odpowiada na życzenia i gratulacje;	
7) zaprasza i odpowiada na zaproszenie;	
8) proponuje, przyjmuje i odrzuca propozycje;	
9) prosi o radę i udziela rady;	
10) pyta o pozwolenie, udziela i odmawia pozwolenia;	
11) ostrzega, nakazuje, zakazuje;	
12) wyraża prośbę oraz zgodę lub odmowę spełnienia prośby;	
13) wyraża uczucia i emocje (np. radość, smutek, zdziwienie);	
14) stosuje zwroty i formy grzecznościowe.	

II.2.	II.2.DJ
7. Uczeń reaguje w formie bardzo prostego tekstu pisanego (np. wiadomość, SMS, e-mail, wpis na czacie / forum) w typowych sytuacjach:	<i>Jak określono w wymaganiach ogólnych.</i>
1) przedstawia siebie i inne osoby;	
2) nawiązuje kontakty towarzyskie; rozpoczyna, prowadzi i kończy rozmowę (np. podczas rozmowy na czacie);	
3) uzyskuje i przekazuje informacje i wyjaśnienia (np. wypełnia formularz/ankietę);	
4) wyraża swoje opinie, pyta o opinie, zgadza się lub nie zgadza się z opiniami;	
5) wyraża swoje upodobania, intencje i pragnienia, pyta o upodobania, intencje i pragnienia innych osób;	
6) składa życzenia i gratulacje, odpowiada na życzenia i gratulacje;	
7) zaprasza i odpowiada na zaproszenie;	
8) proponuje, przyjmuje i odrzuca propozycje;	
9) prosi o radę i udziela rady;	
10) pyta o pozwolenie, udziela i odmawia pozwolenia;	
11) ostrzega, nakazuje, zakazuje;	
12) wyraża prośbę oraz zgodę lub odmowę spełnienia prośby;	
13) wyraża uczucia i emocje (np. radość, smutek, zdziwienie);	
14) stosuje zwroty i formy grzecznościowe.	

II.2.	II.2.DJ
8. Uczeń przetwarza bardzo prosty tekst ustnie lub pisemnie:	<i>Jak określono w wymaganiach ogólnych.</i>
1) przekazuje w języku obcym podstawowe informacje zawarte w materiałach wizualnych (np. mapach, symbolach, piktogramach) lub audiowizualnych (np. filmach, reklamach);	
2) przekazuje w języku polskim lub obcym informacje sformułowane w języku obcym;	
3) przekazuje w języku obcym informacje sformułowane w języku polskim.	

II.2.	II.2.DJ
9. Uczeń posiada:	Uczeń spełnia wymagania określone w podstawie programowej II.2.
1) podstawową wiedzę o krajach, społeczeństwach i kulturach społeczności, które posługują się danym językiem obcym, oraz o kraju ojczystym, z uwzględnieniem kontekstu lokalnego, europejskiego i globalnego;	
2) świadomość związku pomiędzy kulturą własną i obcą, wrażliwość kulturową i umiejętność pośredniczenia między kulturami poprzez nauczany język.	

II.2.	II.2.DJ
10. Uczeń dokonuje samooceny i wykorzystuje techniki samodzielnej pracy nad językiem (np. korzystanie ze słownika, poprawianie błędów, prowadzenie notatek, stosowanie mnemotechnik, korzystanie z tekstów kultury w języku obcym).	Uczeń spełnia wymagania określone w podstawie programowej II.2.
11. Uczeń współdziała w grupie (np. w lekcyjnych i pozalekcyjnych językowych pracach projektowych).	
12. Uczeń korzysta ze źródeł informacji w języku obcym (np. z encyklopedii, mediów), również za pomocą technologii informacyjno-komunikacyjnych.	
13. Uczeń stosuje strategie komunikacyjne (np. domyślanie się znaczenia wyrazów z kontekstu, identyfikowanie słów kluczy lub internacjonalizmów) i strategie kompensacyjne, w przypadku gdy nie zna lub nie pamięta wyrazu (np. upraszczanie formy wypowiedzi, wykorzystywanie środków niewerbalnych).	
14. Uczeń posiada świadomość językową (np. podobieństw i różnic między językami).	

Warunki realizacji (I etap edukacyjny – klasy I–III)

Skuteczne porozumiewanie się w języku obcym – zarówno w mowie, jak i w piśmie – stanowi nadrzędny cel kształcenia językowego na wszystkich etapach edukacyjnych wyodrębnionych w podstawie programowej. Tak zarysowany cel sprawia, że język obcy powinien być przede wszystkim traktowany jako narzędzie umożliwiające uczniowi osiągnięcie różnych, właściwych dla danej sytuacji i motywacji, celów komunikacyjnych. Na pierwszym etapie edukacyjnym cele komunikacyjne mogą być w znacznym stopniu ograniczone poprzez wąski zakres środków językowych będących w dyspozycji ucznia, tym bardziej że środków tych będzie używać głównie jako wyuczonych zwrotów, a kreatywność językowa będzie dość ograniczona. Jednak nawet na tak wczesnym etapie kształcenia w zakresie języka obcego należy wspierać uczniów w próbach mówienia w języku obcym oraz w zadaniach wykorzystujących do celów komunikacyjnych język w formie pisanej.

Rozwijanie kompetencji w zakresie języka obcego należy z założenia traktować jako proces wieloletni, naznaczony nierównomiernym rozwojem w zakresie poszczególnych umiejętności, zależny od warunków, w których kształcenie to się odbywa. Pierwszy etap edukacyjny (klasy I–III) stanowi wprowadzenie do tego procesu i na tym etapie język obcy powinien przede wszystkim przyczynić się do wszechstronnego rozwoju dziecka, a nie stanowić celu samego w sobie. Istotne jest, aby w tym okresie pomóc dzieciom rozbudzić w sobie pozytywne nastawienie do nauki języka obcego oraz budować postawę otwartości i tolerancji wobec różnorodności języków, kultur i narodowości, przy jednoczesnym wsparciu ucznia w budowaniu poczucia własnej wartości i wiary we własne możliwości. Wprowadzenie w życie wszystkich tych założeń to zadanie niełatwe, wymagające odpowiednich warunków sprzyjających jego realizacji.

W kształceniu językowym na pierwszym etapie edukacyjnym niezbędne jest:

1. zapewnienie przez szkołę zajęć z takiego języka obcego nowożytnego, którego nauka może być kontynuowana na drugim i trzecim etapie edukacyjnym (odpowiednio w klasach IV–VIII szkoły podstawowej i w szkole ponadpodstawowej);
2. realizowanie treści zawartych w podstawie programowej języka obcego w sposób spójny z treściami podstawy programowej edukacji wczesnoszkolnej w zakresie edukacji polonistycznej, matematycznej, środowiskowej, plastycznej, technicznej, muzycznej i zdrowotnej. Niezbędne jest zatem, aby nauczyciel języka obcego zapoznał się z całą podstawą programową nauczania wczesnoszkolnego i na bieżąco śledził jej realizację, tak aby edukacja w zakresie języka obcego wspierała i była wspierana przez treści nauczania określone dla pozostałych edukacji, przede wszystkim w zakresie kluczowych pojęć i umiejętności, takich jak np. liczenie, pisanie;
3. stosowanie przez nauczyciela podczas zajęć z języka obcego technik uwzględniających możliwości i potrzeby rozwojowe dzieci, w tym przede wszystkim technik odwołujących się do multisensoryczności (wykorzystujących ruch, dźwięk, obraz), sprzyjających kształtowaniu kreatywności i pozytywnego nastawienia do nauki języka obcego. Aby realizacja tego zalecenia była możliwa, konieczne jest, aby sala, w której odbywa się nauka języka obcego, dawała możliwość przeprowadzania ćwiczeń językowych wymagających ruchu, w tym ćwiczeń w parach i małych grupach;
4. stwarzanie sytuacji edukacyjnych sprzyjających poznawaniu i rozwijaniu przez dzieci własnych zainteresowań oraz pasji;
5. prowadzenie zajęć z języka obcego w odpowiednio wyposażonej sali, z dostępem do słowników, pomocy wizualnych, odtwarzacza płyt CD / plików dźwiękowych, komputera ze stałym łączem internetowym;
6. używanie języka obcego nie tylko jako treści swoistej dla przedmiotu nauczania, ale również jako języka komunikacji podczas zajęć w różnych rodzajach interakcji, tj. zarówno nauczyciel – uczeń, jak i uczeń – uczeń;
7. wykorzystywanie autentycznych materiałów źródłowych (zdjęć, filmów, nagrań audio, książeczek), w tym z użyciem narzędzi związanych z technologiami informacyjno-komunikacyjnymi, takich jak np.: tablice interaktywne z oprogramowaniem, urządzenia mobilne;
8. przeprowadzanie „na bieżąco” nieformalnej diagnozy oraz systematyczne przekazywanie uczniowi i jego rodzicom (opiekunom prawnym) – w sposób zrozumiały i czytelny dla odbiorcy – informacji zwrotnej na temat poziomu osiągnięć / postępów ucznia w zakresie poszczególnych umiejętności językowych;

9. zachęcanie uczniów do podejmowania próby samooceny własnej pracy i stosowania różnych technik służących uczeniu się. Realizacja tego zalecenia stanowi szczególne zadanie nauczycieli i szkoły. Nauczyciele powinni zachęcać uczniów do pracy własnej z wykorzystaniem filmów (np. bajek), zasobów Internetu i książek (np. książeczek z obrazkami), w odpowiednim zakresie i stosownie do wieku uczniów. W szkole powinny być organizowane wydarzenia związane z językami obcymi, np. konkursy, wystawy, dni języków obcych, zajęcia teatralne, udział w programach europejskich typu *eTwinning*, umożliwiające uczniom kontakt z rodzimymi użytkownikami języka oraz innymi użytkownikami języka docelowego;
10. wykorzystanie zajęć z języka obcego do kształtowania postawy ciekawości, tolerancji i otwartości wobec innych kultur, niekoniecznie tylko tych związanych z językiem docelowym, np. poprzez zachęcanie uczniów do refleksji nad zjawiskami typowymi dla kultur innych niż własna oraz stosowanie odniesień do kultury, tradycji i historii kraju pochodzenia uczniów.

Warunki realizacji (II etap edukacyjny – klasy IV–VIII)

Skuteczne porozumiewanie się w języku obcym – zarówno w mowie, jak i w piśmie – stanowi nadrzędny cel kształcenia językowego na wszystkich etapach edukacyjnych wyodrębnionych w podstawie programowej. Tak zarysowany cel sprawia, że język obcy powinien być przede wszystkim traktowany jako narzędzie umożliwiające uczniowi osiągnięcie różnych, właściwych dla danej sytuacji i motywacji, celów komunikacyjnych. Założenie to nie wyklucza jednoczesnego dążenia do osiągania przez ucznia coraz wyższego stopnia poprawności językowej, choć z pewnością, zwłaszcza na początkowych etapach procesu kształcenia językowego, będzie to poprawność w zakresie kilku-, kilkunastu najprostszych struktur.

Rozwijanie kompetencji w zakresie języka obcego należy z założenia traktować jako proces wieloletni, naznaczony nierównomiernym rozwojem w zakresie poszczególnych umiejętności, zależny od warunków, w których kształcenie to się odbywa. Zadaniem szkoły jest zapewnienie takich warunków, w których godziny przeznaczone na kształcenie językowe zostaną wykorzystane w sposób optymalny, tak dla języka nauczanego jako pierwszy (wiodący), jak i dla języka nauczanego jako drugi (od klasy VII).

W kształceniu językowym na drugim etapie edukacyjnym niezbędne jest:

1. zapewnienie przez szkołę zajęć z języka obcego nowożytnego, którego uczeń uczył się na pierwszym etapie edukacyjnym (w klasach I–III), i którego nauka może być również kontynuowana na trzecim etapie edukacyjnym (w szkole ponadpodstawowej), szczególnie w przypadku języka obcego nauczanego jako pierwszy;
2. zapewnienie przez szkołę kształcenia uczniów w grupach o zbliżonym poziomie biegłości w zakresie języka obcego nowożytnego. Realizacja tego wymagania może wiązać się z podziałem klasy na grupy bądź stworzeniem grup językowych międzyoddziałowych;
3. prowadzenie zajęć z języka obcego w odpowiednio wyposażonej sali, z dostępem do słowników, pomocy wizualnych, odtwarzacza płyt CD / plików dźwiękowych, komputera ze stałym łączem internetowym, umożliwiającej przeprowadzanie ćwiczeń językowych w parach i grupach;
4. używanie języka obcego nie tylko jako treści swoistej dla przedmiotu nauczania, ale również jako języka komunikacji podczas zajęć w różnych rodzajach interakcji, tj. zarówno nauczyciel – uczeń, jak i uczeń – uczeń;
5. tworzenie i wykorzystywanie takich zadań językowych, które będą stanowiły ilustrację przydatności języka obcego do realizacji własnych celów komunikacyjnych, oraz stwarzanie sytuacji edukacyjnych sprzyjających poznawaniu i rozwijaniu przez uczniów własnych zainteresowań oraz pasji. Wszystkie te działania powinny docelowo służyć rozwijaniu u uczniów świadomości znaczenia języków obcych w różnych dziedzinach życia społecznego, w tym w pracy, również w odniesieniu do ścieżki własnej kariery zawodowej;
6. wykorzystywanie autentycznych materiałów źródłowych (zdjęć, filmów, nagrań audio, tekstów), w tym z użyciem narzędzi związanych z technologiami informacyjno-komunikacyjnymi, takich jak np.: tablice interaktywne z oprogramowaniem, urządzenia mobilne;
7. przeprowadzanie „na bieżąco” nieformalnej oraz formalnej diagnozy oraz systematyczne przekazywanie uczniowi i jego rodzicom (opiekunom prawnym) – w sposób zrozumiały i czytelny dla odbiorcy – informacji zwrotnej na temat poziomu osiągnięć / postępów ucznia w zakresie poszczególnych umiejętności językowych;
8. zachęcanie uczniów do samooceny własnej pracy i stosowania różnych technik służących uczeniu się. Realizacja tego zalecenia stanowi szczególne zadanie nauczycieli i szkoły. Nauczyciele powinni zachęcać uczniów do pracy własnej z wykorzystaniem filmów, zasobów Internetu, książek (np. uproszczonych lektur), komunikatorów i mediów społecznościowych w odpowiednim zakresie i stosownie do wieku uczniów. W szkole powinny być organizowane wydarzenia związane z językami obcymi, np. konkursy, wystawy, seanse filmowe, spotkania czytelnicze, dni języków obcych, zajęcia teatralne, udział w programach europejskich typu *eTwinning*, umożliwiające uczniom kontakt z rodzimymi użytkownikami języka oraz innymi użytkownikami języka docelowego;
9. wykorzystanie zajęć z języka obcego do kształtowania postawy ciekawości, tolerancji i otwartości wobec innych kultur, niekoniecznie tylko tych związanych z językiem docelowym, np. poprzez zachęcanie uczniów do refleksji nad zjawiskami typowymi dla kultur innych niż własna oraz stosowanie odniesień do kultury, tradycji i historii kraju pochodzenia uczniów.

Kształcenie w zakresie języka obcego nie odbywa się w edukacyjnej próżni – powinno ono wspierać i być wspierane przez kształcenie w zakresie pozostałych przedmiotów oraz umiejętności ogólnych. Należy mieć świadomość, że wiele technik stosowanych podczas zajęć z języka obcego, np. planowanie i analizowanie zasobu środków i umiejętności językowych posiadanych i wymaganych do wykonania danego zadania językowego, twórcze wykorzystanie języka, traktowanie popełnionego błędu jako narzędzia rozwoju własnych umiejętności językowych, wykorzystywanie domysłu językowego w procesie rozumienia tekstu słuchanego i czytanego, odkrywanie wzorców i formułowanie reguł, sprzyja nie tylko rozwojowi umiejętności językowych, ale przyczynia się do rozwoju umiejętności rozumowania w ogóle. Zajęcia z języka obcego, dla których naturalne i pożądane są ćwiczenia bazujące na pracy w parach lub w grupach, dają również doskonałą możliwość rozwijania tzw. umiejętności miękkich, w tym umiejętności współpracy, oceny mocnych i słabych stron własnych oraz kolegów / koleżanek, doceniania wkładu pracy kolegów / koleżanek np. w ramach pracy projektowej.